

Korruptsiooni ennetamise meetmed ühingutes

07.05.2025

Vivian Mihelson ja Silver Sõrmus

Täna sed teemad

- 1. Ametiisikute määramine ja ametiseisundist teavitamine
- 2. Ametiisikute karistatuse kontrollimine
- 3. Korruptsiooniennetamise alase teadlikkuse tõstmine ühingu s
- 4. Toimingupiirangutest kinnipidamise tagamine
- 5. Korruptsiooni ennetamise juhend
- 6. Riskide hindamine

Tervitus

Tere hommikust, head nõukogu ja juhatuse liikmed ja kõik ka kõik teised väärt inimesed! Tallinna Linnavolikogu võttis kevadel vastu värske määruse – korruptsioonivastase seaduse rakendamise kord. See määrus annab meile raamid, kuidas üles ehitada usaldusväärne ja kontrollitav süsteem, et linna vahendeid oleksid hoolsalt kasutatud; meie ülesanne koos on need määruse nõuded ühingutesse viia ning päriselus tööle panna.

Miks me siin oleme

Avaliku ülesande täitmine peab olema aus ja erapooletu . Selleks, et see nii oleks, tuleb tegeleda aktiivselt ka korruptsiooni ennetusega. Kui jätame korruptsiooniriski juhtimata, on tulemuseks ebaaus konkurents, mainekahju, kohtuvaidlused – linn ja ülesanded, mille täitmiseks me oleme ametitesse nimetatud jäävad tegemata. Meie, sisekontroll, oleme siin, et aidata teil riske juhtida ennetavalt. Me tahame, et teie organisatsiooni kinnitaks kanda süstemaatiline korruptsiooniennetamine ning täna vaatama läbi põhilised asjad, mis aitavad meil selleni jõuda.

Kava

Järgneva tunni jooksul käime läbi juhendi koostamise, ametisiku määratlemise, teadlikkuse tõstmise, toimingupiirangud, karistatuse kontrolli ning riskide

hindamise. Iga teema juures seon seadusesätte konkreetselt meie igapäevase tööga.“

Ametiisik

Ametiisikuks on ühingu nõukogu, auditikomitee ja juhatuse liige.

Ametiisikuks **on ühingutes ka töötaja**, kellel on avaliku ülesande täitmiseks ametiseisund. Näiteks: arst, kes kirjutab ravimiretsepti; hankespetsialist

Ametiseisund on õigusaktist, tehingust või asutuse töökorraldusest tulenev õigus ja kohustus avaliku ülesande täitmisel **teha teisi isiku suhtes siduvaid otsuseid või toiminguid**.

Ametiseisund on õigus ja kohustus avaliku ülesande täitmisel teha teise isiku suhtes siduvaid otsuseid või toiminguid, sealhulgas osaleda otsuse või toimingu tegemises või selle sisulises suunamises (vt ka KVS § 2 lg 2).

Ametikohtade loetelu, millega kaasneb ametiseisund, kinnitatakse juhatuse otsusega, mis tehakse teatavaks kõigile otsuses loetletud teenistuskohdade töötajatele.

Ametiisik on füüsiline isik, kellel on avaliku ülesande täitmiseks ametiseisund (KVS § 2 lg 1).

Ametiisik võib olla nii ametnik kui ka töötaja. Ametiisikuks olemine sõltub töö sisust, mitte ametikohast või ametinimetusest. Ametiisik on teenistuja, kes täidab järgmisi avalikke ülesandeid: • osaleb hangete ettevalmistamises või hankekomisjoni töös; 2 • kinnitab arveid ja allkirjastab lepinguid; • annab haldusakte ja teeb toiminguid; • määrab preemiaid ja lisatasusid; • teeb ettepaneku toetuse maksmiseks või osaleb toetuste määramise otsuste kujundamises; • teeb järelevalvet, menetleb lubasid jms. KVSis sätestatud piirangud kohalduvad ametiisikutel.

Oluline eristada rolli, mitte tiitlit

Kui teie finantsspetsialist kinnitab arveid, on ta ametiisik. Kui turundusjuht osaleb toetuste jagamise komisjonis, on temalgi ametiseisund – isegi kui visiitkaart seda ei näita.

Ametiisikute määramine ja teavitamine

- Ametiseisundi tuvastamine
  - Ühingu juht korraldab ametiseisundi tuvastamise ning määrab juhatuse otsusega kindlaks töökohad, millega kaasneb ametiseisund.
    - Näited: osaleb hangete ettevalmistamises; kinnitab arveid; allkirjastab lepinguid; annab haldusakte ja teeb toiminguid; osaleb toetuste määramise otsuste kujundamises; teeb järelevalvet jms
- Teavitamine – isikut teavitatakse kirjalikus vormis tema staatusest ning kaasnevatest piirangutest ja kohustustest (ühingu juhi kohustus)

Määrus § 8 lg 1 p 1:

juhatuse kohustus on korraldada ametiseisundi tuvastamiseks töökohtade hindamine ja teha otsus.

Juhatus kohustus on ka tagada ametiisikute teadlikkus.

Ametiseisund on õigus ja kohustus avaliku ülesande täitmisel teha teise isiku suhtes siduvaid otsuseid või toiminguid, sh osaleda otsuse või toimingu tegemises või selle sisulises suunamises. Ametikohtade loetelu, millega kaasneb ametiseisund, kinnitatakse juhatuse otsusega, mis tehakse teatavaks kõigile otsuses loetletud teenistuskohdade töötajatele.

Ametiisik on füüsiline isik, kellel on avaliku ülesande täitmiseks ametiseisund (KVS § 2 lg 1).

Ametiisik võib olla ka töötaja. Ametiisikuks olemine sõltub töö sisust, mitte ametikohast või ametinimetusest. Ametiisik on teenistuja, kes täidab järgmisi avalikke ülesandeid:

- osaleb hangete ettevalmistamises või hankekomisjoni töös;
- kinnitab arveid ja allkirjastab lepinguid;
- annab haldusakte ja teeb toiminguid;
- määrab preemiaid ja lisatasusid;

- teeb ettepaneku toetuse maksmiseks või osaleb toetuste määramise otsuste kujundamises;
- teeb järelevalvet, menetleb lubasid jms.

KVSis sätestatud piirangud kohalduvad ametiisikutel.

Nagu eelnevalt öeldud – oluline on **eristada rolli, mitte tiitlit**.

Arst on ametiseisundis näiteks retseptide kirjutamisel, puude tuvastamise, või ravijärjekorra määramisel/uuringutele suunamisel. MIKS?

Sest nende tegevuste puhul teeb arst inimeste suhtes siduvaid otsuseid (samuti ka KOV suhtes siduvaid otsuseid ja rahalisi kohustusi hüvitised, ravimite kompenseerimine).

Kui arst aga osutab ravi, siis ta ei tee isikute suhtes siduvaid otsuseid vaid osutab erialast teenust, mille eesmärgiks on isiku tervise parandamine. Selle tegevuse eesmärgiks ei ole kellelegi mingi õiguse andmine ning seeläbi ei teki ka ametiseisundit.

KOKKUVÕTVALT: arst on ametiisik eelkõige siis, kui tema tegevusest sõltub avaliku hüve või rahalise soodustuse saamine (nt retsept, haigusleht, uuringu saatekiri)

Ametiisikute karistatuse kontrollimine

Ametiisiku karistatuse kontrollimine karistusregistrist on kohustuslik.

- Kontrollitakse KVS § 3 lõikes 4 sätestatud kuritegude suhtes.
- Seda tuleb teha enne ametiisiku ametisse nimetamist või temaga TL sõlmimist. Kontrolli viib läbi värbamise ja valiku korraldaja volitatud isik.
- Edaspidine kontroll vähemalt 1x aastas. Kontrolli viib läbi:
  - ametnike ja töötajate puhul **ühingu juht**;
  - ühingu nõukogu, auditikomitee ja juhatuse liikme puhul **linna sisekontrolör**.

Kohustus tuleneb KVS § 3 lõikest 4:

Riigi- või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus peab tagama, et tema nimel, ülesandel või järelevalve all ei täida teenistuses olles või lepingu alusel avalikku ülesannet ametiisik, kellel on karistus tahtlikult toimepandud kutse- või ametiõiguste kuritarvitamise või ametikohustuste rikkumisega seotud kuriteo, samuti kelmuse, usalduse kuritarvitamise, altkäemaksu andmise või vahendamise, mõjuvõimuga kauplemise, avaliku usalduse vastase kuriteo või majanduslase kuriteo eest.

See on sisse viidud ka Linnavolikogu määrusesse § 9, mille kohaselt rakendub see ka sihtasutustele ja äriühingutele.

Ametiisiku karistatuse kontrollimiseks tuleb teha päring karistusregistrisse. Vaja on silmas pidada, et karistusregistrisse tehakse päring ainult ametiisikute, mitte kõigi ametnike ja töötajate kohta.

Kelle vastutus?

- Värbamisfaasis teeb esmakontrolli volitatud personalispetsialist
- Ametiisikute puhul teeb aastase kontrolli ühingu juht.

- Nõukogu, auditikomitee ja juhatuse liikmete puhul teeb päringu linna sisekontrolör

Teadlikkuse tõstmine ühingu

- Ühingu juht tagab ametiisikute korruptsiooni ennetamise alase teadlikkuse ning korruptsiooni vältimise süsteemse ja järjepideva koolituse;
- Uuele ametiisikule tutvustama KVS-st tulenevaid nõudeid ja **korruptsiooni ennetamise juhendit**;
- Tagama ametiisikule korruptsiooni ennetamise alase **koolituse vähemalt 1x aastas**;
- Ametiisik on **kohustatud osalema** ühingu ja linna sisekontrolöri teenistuse korraldatud koolitustel ning jälgima teavet ja selgitusi Tallinna linna või ühingu siseveebis ja veebilehel www.korruptsioon.ee

Kord aastas + onboarding

Ühingu juht peab tutvustama nõudeid kohe, kui inimene saab ametiseisundi ning tagama süsteemse koolituse vähemalt korra aastas.

Vahendid

E-kursus korruptsiooni ja huvide konflikti vältimisest – tulemas lähiajal (ametiasutuste oma juba valmis)

Sisekontrolöri teenistuse infotunnid ja linna siseveeb

Korruptsioon.ee – riigi hallatav portaal, kust leiab alati lugemist

Kokkuvõtvalt

Kui kõik ametiisikud on kord aastas koolitatud, langeb risk

Juhatuse ja nõukogu vastutus on tõendada, et koolituslogi on olemas.

Toimingupiirangutest kinnipidamise tagamine

Toimingupiirang on ametiisikule kehtiv toimingu või otsuse tegemise keeld.

- Ühing on kohustatud kontrollima:
  - ametiisiku seotust jur. isikutega äriregistrist enne + edaspidi 1x aastas;
  - tehingute ja toimingute tegemist ametiisikuga seotud jur. isikutega KVSis tähenduses;
- Õigus küsida huvide deklaratsioone ametiisikutelt.
- Ametijuhendis peab olema toimingupiirangutest kinnipidamise kohustus.

MIS ON TOIMINGUPIIRANG:

Toimingupiirangutest kinnipidamist võib pidada ametiisiku keskseks KVSis tulenevaks kohustuseks ja see laieneb kõikidele ametiisikutele.

Ametiisik peab jääma kõrvale selliste otsuste tegemisest, milles ametiisiku huvid ja avalikud huvid vastanduvad.

KVSis § 11 lõike 1 kohaselt on ametiisikul keelatud toimingu või otsuse tegemine, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest: 1) otsus või toiming tehakse ametiisiku enda või temaga seotud isiku suhtes. Seotud isikute loetelu on esitatud KVSis §-s 7;

2) ametiisik on teadlik tema enda või temaga seotud isiku majanduslikust või muust huvist, mis võib mõjutada toimingut või otsust; 3) ametiisik on teadlik korruptsiooniohust.

ÜHINGU KOHUSTUSED ja ÕIGUSED:

KVSis §-s 7 nimetatud seotud isikute puhul saab avalikust registrist kontrollida ametiisiku seotust juriidiliste isikutega. Kuna äriregister on avalik, siis selline kontroll ei ole vastuolus andmekaitse nõuetega.

Ühing peab kontrollima ametniku või töötaja seotust äriühingutega juba enne uue ametniku või töötajaga teenistus- või töösuhte loomist. Selle eesmärk on välistada, et ametiisik satub seotud isiku tõttu oma töös toimingupiirangu olukorda.

Tehingute tegemist ametiisikuga seotud juriidiliste isikutega kontrollib avalikku ülesannet täitev asutus raamatupidamise algdokumentidest, arve-/maksekeskuse keskkonnast vms.

Kontrollide eesmärk on vältida olukorda, kus ametiisik **ise otsustab** sellise ettevõtte kasuks, kus tal on huvi – see oleks otsene toimingupiirangu rikkumine. Ühing peab olema teadlik ametiisiku erahuvidest ning seeläbi tähelepanelikult jälgima, et otsused mis tehakse oleks kannustatud avalikust huvist, mitte erahuvidest.

Aastaruennet kontrollides, kontrollib ühingu audiitor ka kas on tehingud seotud isikutega, võrreldes juhtorgani huvide deklaratsioone ja raamatupidamise algdokumente.

Linnavolikogu määruse § 20 lõige 5 lubab teistele ühingu ametiisikutele huvide deklareerimise kohustuse panna – seda saab teha juhatuse otsusega. Nende ametiisikute deklaratsioone **kogub** ja **kontrollib** juhatuse määratud isik.

Juhtorgani liikme huvide deklaratsiooni vormi töötab välja linna sisekontrolöri teenistus (seda tuvustab Piret).

Ühingusiseselt kasutatava huvide deklaratsiooni vormi töötab välja ühingu juhatuse (sisekontrolöri teenistus on igati abiks).

Korruptsiooni ennetamise juhendi koostamine

Ühing on kohustatud kehtestama korruptsiooni ennetamise juhendi, mis sisaldab:

- Selgitusi KVS sätete ja definitsioonide kohta;
- Näiteid ja lahendusi ühingu tegevuses esinevatest korruptsiooniohtlikest olukordadest;
- Huvide konflikti ja toimingupiirangute määratlusi ning näiteid;
- Kingituste ja soodustuste käsitlemise põhimõtteid;

Juhend peab olema kättesaadav ja arusaadav kõigile ametiisikutele.

Korruptsiooni ennetamise juhendi kehtestamise kohustus tuleneb Määruse § 5 lg 1 p 3.

Määruse § 5 toob kogu linnaorganisatsiooni ühtse laua taha: nüüdsest laieneb korruptsiooniennetuse kohustus täiel määral ka linna ainu-osalusega äriühingutele ja sihtasutustele ning kohustab ennetamise juhendi kehtestama .

KUHU LIIGITUB JUHEND:

- 1) Riigi KVS kehtestab põhinormid;
- 2) Tallinna Linnavolikogu määrus täpsustab meie protsessid;
- 3) Ühingu enda juhend toob mängu eripära ja elulised näited.

Lihtsalt öeldes – juhend peab tõlkima seaduse lihtsasse keelde ja kasutama elulisi, ühinguga seostatavaid näiteid – eesmärk, et sõnum jõuaks ametiisikuni.

Korruptsiooni ennetamise juhendis tuleb määruse järgi selgitada:

- 1) KVS-i sätteid, 2) tuua näiteid korruptsiooniohtlikest olukordadest 3) anda juhised kingituste ja soodustustega käitumiseks.

Vajalik on käsitleda ka ametiisikute määratlemist, huvide konflikti ja toimingupiiranguid ning riskihindamise põhimõtteid

?NÄIDE JUHENDIST – Linnakantselei?

Praktilise poole pealt – alustada võiks riskide kaardistamisest – hangete ettevalmistus, toetuste jagamine, vara võõrandamine. Seejärel lisame näited: millal kuluõhtu partneriga on lubatud? Millal peab kingitus minema inventari? Sisekontrolöri teenistus valmistab praegu ette ka korrupsiooni ennetamise juhendit ühingutele – sellist blanketti, mida ühingud saavad ise täiendada hakata.“

Juhendi koostamisse tasub kaasata kolleege; nii saab juhend mitmekesisem ja erineva astmega teenistujatele arusaadavam. Kui juhend on valmis, kinnitab selle juhatus ja teeb kättesaadavaks siseveebis ning uute töötajate sisseelamispaketis.

Juhatus ja nõukogu saavad uuest määrusest ja selle alusel loodavast JUHENDIST tegelikult tuge: riskid on kaardistatud, vastutus jagatud ja kõiki vajalikke isikuid on teavitatud.

Riskide hindamine

- Ühingu juhatus on kohustatud korruptsiooniriskid välja selgitama, neid hindama ja meetmed leevendamiseks välja pakkuma;
- Ühingu nõukogu kontrollib, kas juhatus on riskide hindamise teinud ja meetmed on rakendatud.
- Ühingu juhatus esitab iga aasta 28. veebruariks linna sisekontrolöri teenistusele ülevaate korruptsiooniriskide hindamise tulemustest ja korruptsiooni ennetamise meetmete rakendamisest eelnenud aastal.

Punkt 1 – seal all räägi sellest, et ühing peab läbi käima checklisti. Esimesel aastal on lihtsustatud checklistis, kus on siis kõik meetmed, mida ühing peaks kohaldama, et korruptsiooni ennetus oleks korrektselt elluviidud. Järgnevatel aastatel implementeerima korraliku riskihindamisetabeli. Hetkel on see töös aga alguses teeme selle valmis ametiasutustele ja järgmiseks aastaks jõuame selle valmis ka ühingutele ja sihtasutustele.

Punkt 2 – nõukogu ülesanne on aidata tagada rahalised ja muud vahendid, et korruptsiooniennetamise meetmed oleksid väljatöötatud. Samuti on nõukogul õigus küsida regulaarselt

Riskide hindamine

1. Korruptsiooni ennetamise juhendi kinnitamine

2. Korruptsiooni ennetamise juhendi teatavaks tegemine

3. Korruptsiooniennetuse eest vastutava isiku määramine ja teatavastegemine

4. Ametiseisundiga teenistuskohdade/töökohtade määramine

5. Teavitamine ametiisiku staatusest ning sellega kaasnevatest piirangutest ja kohustustest

6. Ametiisikute osalemine korruptsiooniennetuse tsentraalsel- või sisekoolitusel või muul infotunnil, sh e-koolitused

7. Kontrollitud on ametiisikute seotust äriühingutega

8. Arvekeskuse kontroll, tagamaks, et ametiasutus ei oleks teinud tehinguid ametiisikuga seotud äriühingutega

9. KVS § 3 lg 4 kohane ametiisikute karistatuse kontroll

10. Riigihangete ja ostumenetlustega tegelevate ametiisikute huvide konflikti vältimise deklaratsioonide esitamine

11. Kõrvaltegevusest teavitamine

Korruptsiooni ennetamise eest vastutav isik

- Kohustuslik määrata isik, kes koordineerib korruptsiooni ennetamist ja nõustamist
- Juhtkonna tugi nendele isikutele
- Need isikud moodustavad linnaülese võrgustiku
- Linna sisekontrolöri teenistus jagab nõu ja materjale

1 – Kes nad on?

Igas ühingus on kindel inimene, kelle töö on koordineerida korruptsiooniennetust, igapäevaselt. Määrus paneb juhile kohustuse see roll ametlikult kinnitada ja selle isiku kontakt avalikuks teha.

Mida nad teevad praktikas?

- aitavad kaardistada, millised töökohad on ametiseisundiga;
- kontrollivad kord aastas toimingupiirangutest kinnipidamist;
- korraldavad e-kursuste logi ja tuletavad meelde, millal koolitusi on vaja teha ja kas tellida sisse mingi koolitus;
- nõustavad kingituste ja soodustuste osas – kas tagastada või võtta arvele vms

2 – Ilma juhi toetuseta ei toimi

Vastutav isik ei saa ise personaliandmebaasist nimekirju ega muuta tööprotsesse. Tal on vaja juhi toetust ja lõpuks ka allkirja. Samuti on tal vaja personaliandmeid ja raamatupidaja abi tehingute riskikontrolliks. Juristi abi korruptsiooni ennetamise juhendi koostamiseks jne. Seetõttu palun kõigil juhtidel: andke sellele rollile nähtav toetus ja tagage aeg riskidega tegelemiseks.

3 – Võrgustiku jõud

Meil on ligikaudu 40 vastutavat isikut üle linna – ühingute ja ametiasutuste peale kokku. Kutsume seda *korruptsiooni ennetamise võrgustikuks*. Saadame neile valmis mallid – ametiseisundi hindamise tabel, korruptsiooni ennetamise juhend, huvide deklareerimise näidis. Kui ühingul tekib küsimus, võib julgelt võtta ühendust sisekontrolliga või võrgustiku teiste isikutega.

4 – Abi ja materjalid

Kõik vajalikud mallid saavad olema leitavad meie siseveebis ja sisekontrolöri teenistus hakkab neid jagama ennetusega tegelevatele isikutele e-maili teel. Kui tekib hall ala – võtke ühendust. Paremini küsitud kui hiljem parandatud.

Vastutav isik on nagu suitsuandur: igapäevaselt märkamatuvalt valvel, aga kriitilisel hetkel päästab maine ja vara.

Järgmised sammud

- Ametiisikute määramine oma ühingu
- Ametiisikute teavitamine ametiseisundist ja nende suhtes kehtivates piirangutest
- Korruptsiooni ennetamise eest vastutavate isikute toetamine

Mis ma tahan, et te täna siit kaasa võtaksite oleks kolm asja:

1. Esimesena on kõige olulisem määrata kindlaks ühingu ametiisikud, sest see on sihtrühm, kellega tuleb korruptsiooni ennetamise osas tegutseda.
2. Seejärel teavitada ametiisikuid ametiseisundist ja nende suhtes kehtivatest piirangutest.
3. Juhtidel teavitada teisi administratsiooni töötajaid, et nad aitaksid korruptsiooni ennetamise eest vastutavaid isikuid ja teeksid koostööd meetmete rakendamisel ja väljatöötamisel.

Aitäh!

Vivian Mihelson

Sisekontrolöri menetlusosakonna juhataja
vivian.mihelson@tallinnlv.ee
+372 5073569

Silver Sõrmus

Sisekontrolöri menetlusosakonna jurist
silver.sormus@tallinnlv.ee
+372 51967222